

ביטחון/טרור ממשל משפט מזיני/פוליטי**הקומבינה החדשה בין "קואליציית השלום" לבית המשפט העליון**

"השלטון" בישראל מצוי בפועל בידי מעין-אוליגרכיה משפטית - בראשה בית המשפט העליון, המשכפלת את עצמה. יכול להיות שחבריה של קבוצה שלטונית זו הם חכמים באורח יוצא דופן, אבל עדיין מדובר בהשתלטות לא חוקית - לא פחות מזה - על מוקדי הכוח במדינה דמוקרטית

20/06/2003 | ד"ר חיים משגב

שוב נרקמת הקומבינה בבית המשפט העליון, ושיתוף הפעולה בין נציגיה של "קואליציית השלום" לבין שופטיו שוב יוצא לדרך. בית הנבחרים של מדינת ישראל החליט את מה שהחליט בנושא "התוכנית הכלכלית החדשה", ואף עיגן את התוכנית בחוק שנתקבל כדין. אולם עתהות שהגישו עזמי בשארה ויוסי שרד, ועוד חברים מ"מחנה השלום" הפיקטיבי, בנושא האפליה-כביכול, בין מקבלי קיצבאות הילדים בין מי ששירת בצה"ל לבין מי שלא שירת בו, שוב תטונת בידי תומכיו של מחנה השמאל הרדיקאלי בבית הדין הגבוה לצדק של המדינה היהודית את ההזדמנות ליישם השקפות עולם, שאין ביטן לבין מה שחושב רוב-רובו של הציבור, באמצעות נציגיו הלגיטימיים בכנסת, ולא כלום.

להלן יובא סיפור אמיתי שיציג את הבעייה בכל מערומיה. הסיפור נפרש בבית המשפט העליון, בעת שהתבררה תביעת ניזקין שהגישו כמה ערבים. רכב אזרחי, נושא לחיות זיהוי לא-ישראליות, הגיע ביום 18.8.88 בשעות הצהריות למסגרה בכפר טמון. מהרכב יצאו מספר חיילים של צה"ל, חלקם במדים וחלקם בלבוש אזרחי. עם הגיע הרכב למסגרה, החלו שלושה מן הערבים שנכחו בה לברוח. החיילים דלקו אחריהם - וירו בהם. מן הירו נהרג אחד מן הבורחים, בורח אחר נפצע. תקרית זאת שימשה עילה לתביעת ניזקין נגד מדינת ישראל. כמותה תלויות ועומדות לפחות 900 בבתי המשפט השונים. לבית המשפט העליון הוגשו לא פחות מ-30 ערעורים בנושאים דומים, המספרים נכונים לתחילת שנת 2000 ואינם כוללים, מן הסתם, את "הנזקים" שנגרמו לערבים במהלך הקרבות בחדשים האחרונים.

וזקק: יש בידי המדינה אמצעי ראוי להתגונן בפני תביעות מן הסוג הזה: חוק הניזקים האזרחיים (אחריות המדינה), תש"ב-1952, קובע ש"אין המדינה אחראית בניזקין על מעשה שנעשה על-ידי פעולה מלחמתית של צבא הגנה לישראל", ולכן כל תביעה מן הסוג הזה צריכה להידחות, כבמדינות אחרות, לא פחות נאורות, על הסף.

מה יכול להיות יותר פשוט מזה: החיילים עושים את מלאכתם, נלחמים בכל אמצעי שבו נלחמים, בדרך כלל, לוחמים היוצאים להגנת מולדתם, פוצעים או הורגים את מי שמתנכל, או מבקש להתנכל, לשלום אזרחיה, ולעתים נפגעים או נהרגים בעצמם. אף פעם אי אפשר לומר מראש מי ישלם, אשית, את מחירן של עימות צבאי, לא באפגניסטן, או בעירק, שם הרגו ופצעו טיסי ארה"ב עשרות אלפי אזרחים כדי לחסוך בחיי אנשיהם - ובוודאי שלא בארץ ישראל, בה נלחם צה"ל נגד פראי אדם; לא בלוחמי חירות - אלא ברוצחים שמבקשים לעצמם הילה של מתאבדים. לאחר שהתפוצצו בקרב חוגגים בליל הסדר, או בין סועדים תמימים במסעדות, וגרמו לאובדן של משפחות שלמות.

דא עקא: בית המשפט העליון של מדינת ישראל, לא מצליח, משום מה, לראות את מה שכל אדם שרואה את כתמי הדם הענקיים לאחר כל פיגוע טרור יכול, וצריך, לראות, גם כאשר אין לו את ההשכלה המשפטית שבה מתהדרים שופטיו, ולכן לא היתה לערבים שנפגעו כל בעייה לשכנע את הרשות השופטת, שפעולת חיילי צה"ל, זו שתוארה למעלה, לא היתה "פעולה מלחמתית". כך פסק "שופט נאור" בבית המשפט המחוזי - וכך חרצו את הדין ממש לאחרונה, כמעט 12 שנים לאחר מעשה, בערכאה העליונה בערעור שהוגש על החלטתו של "השופט הנאור". לעובדה שמדינת היהודים נאבקה על עצם קיומה, לא היתה כל השפעה על רצונם של השופטים המלומדים ליישם אמות מידה, שבכל מדינה שפויה היו מתייחסים אליהן בביטול.

אין ספק, שההחלטה הזאת, שמטוחה צרך, כנראה, להבין, שחיילי צה"ל, אלה שפעלו בכפר טמון, חטאו ברשלנות כלפי הערבים שעמדו, אולי, לפגוע בהם, כפי שיכול לעשות כל מתאבד-בכוח המתקרב לשוטר במחסום, או למאבטח בסופרמרקט, מבלי שאפילו שופט אחד יחלוק על חוסר הסבירות של התוצאה המשפטית שהוא נתן לה יד, בוודאי מחזקת את הרגשתם של רבים שבמדינת ישראל השתררה דיקטטורה מסוג מאוד מיוחד.

זה פשוט לא ייאמן: יושבים תשעה שופטים ומחליטים, תוך בחינה מלומדת-לכאורה של האירועים, שנים רבות לאחר שאלה התרחשו, בעצם הימים האלה, של דם ואש ותמרות עשן, שאותה פעולה שעליה דובר לעיל לא היתה "פעולה מלחמתית" הראויה לחסימת משפטית, אלא "פעולה משטרית" של השלטת סדר, וכי לפיכך החיילים נכשלו, על-פי השקפת עולמו של "בית המשפט הסביר", משלא פעלו על פי "מהלך עצירת חשוד" המקובל בעיתות שלום ובהקשרים אחרים.

לא הוכח, לדעת השופט אהרון ברק, מי שכתב את פסק הדין, כי הערבים שהחלו להימלט היו חשודים, או שלמות הצבאי נשקפה סכנה, ולכן מה שצריך להיבחן הוא לא מה הרגישו החיילים, טוביבקיטיבית, בעת הפעולה, אלא מה סבר כיום "שופט נאור", חכם, מורם מעם, ש"חייל סביר" צריך היה לנהוג בזמן אמת. יש, כנראה, להניח שאם אחד מן החיילים היה נפצע או נהרג מיר שהערבים היו פותחים בו, לפני שהם החלו לברוח, אז בית המשפט העליון היה מוכן לראות במה שקרה בכפר טמון "פעולה מלחמתית" שמצדיקה את דחיית תביעתם של הערבים שנפגעו, או של יורשיהם.

קשה להאמין, אבל זו, כנראה, האמת הפשוטה: בית המשפט העליון של המדינה היהודית עושה בחוקיה ובאורחותיה ככתוך שלו, ורשויות השלטון האחרות, בגלל רפיסותן, אינן נוקפות אצבע. הן הרי יכולות היו, באמצעות חקיקה פשוטה, לקבוע שאין לאוייביה של מדינת ישראל זכות עמידה בבתי המשפט; לא בתביעות לפיצויים, ולא בכל נושא אחר הקשור במישרין או בעקיפין למעשי ההתגוננות של צה"ל, כגון בעת שזה מבקש להרוס בתים, לגרש משפחות של מתאבדים, או לשלול אזרחות ממי שרוצה בביטול ייחודה היהודי של מדינת ישראל. אבל הדברים לא קורים, בגלל שבבית המחוקקים יושבת חבורה של אימפוטנטים, ובמשרד המשפטים, ממעוזי "מחנה השלום" הבלתי שפוי, אף פעם לא היו מעוניינים להצטייר כ"בלתי הומניים". לכן, חוקים שונים לא נחקקים; ומשום כך, כשכבר עולות הצעות לחקיקה שיש בה משום הסדרת נושאים הראויים להסדר מן הבחינה היהודית-צינית, תמיד נשמעת הזעקה מקרב ה"חוגים הנאורים" שיש בחקיקה המוצעת משום עקיפת "חוקי בג"צ", הלא הם אותם פירות שצומחים בגנו של השופט אהרן ברק; לא בבית המחוקקים, מקום גידולם הטיבעי, אלא "בבית אמות המשפט הנאור".

הכל החל, למעשה, בעת שבית המשפט העליון החליט, לפני מספר שנים, סמך מאוד לתחילת "עידן אוסלו", שחוק יסודי: כבוד האדם וחירותו, יצר פוליטיקה חוקתית ושי"ת התרחשה קונסטיטוציונליזציה של המשפט הישראלי. לאחר מכן, נפרצו כל הגבולות ובית המשפט העליון קבע, יותר מפעם אחת, שסעיף 8 של החוק, המדבר על פגיעה מידתית בזכויות יסוד, מאפשר לו, למעשה, להתערב במעשי חקיקה של הכנסת, לבטל חוקים, לקבוע נורמות בנושאים שניים במחלוקת ולעשות, בפועל, את כל מה שעולה על דעתו, על-פי השקפת עולמו, תוך ניצול חולשת הדעת של הציבור היהודי המסומם בידי שרלטני אוסלו.

באחרונה, שוב נטל לעצמו בית המשפט העליון את החירות לבטל מעשה חקיקה של הכנסת, כאשר הוא ביטל ותיקן שנעשה בחוק הבזק, התשמ"ב-1982, ובכך הוא סיכל את האפשרות החוקית ליתן רישיון לערוץ 7. החלטה זו התקבלה אף היא ביד תשעה שופטים, כמעט באותו הרכב שהכריע בנושא זכויותיהם של הערבים שעלו סיפרי ליעל, ושוב ללא כל הסתייגויות. השופט תאודור אור כתב את פסק הדין, וכל שמונת חבריו הצטרפו אליו ללא אומר ודברים.

הפעם התייחס בית המשפט העליון לחוק יסוד: חופש העיסוק, שקובע בסעיף 4 שלו, ש"אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שמעיד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הדרוש...". כשברור מתוך קריאת נמוקי פסק הדין שלמעשה השופטים שמים את שיקול-דעתם שלהם, אנשים שאף פעם לא באמת נבחרו בידי הציבור, במקום זה של נבחר הציבור.

היתה זו עוד עדות לכך שבבית המשפט העליון מתייחסים אל מדינת ישראל כאל אוטונומיה פרטית של שופטיו הרשאים לנהוג בה, לדעתם, ללא כל הגבלה חוקית. רק אמות המידה האישיות של שופטיו הם אלה שמיושמים. הם אלה שקובעים מיהו "האדם הסביר", או "האדם הגאון", ומה הם הקריטריונים שצריך ליישם בכל עת שבה מעלים בפניו נציגיה של "קואליציית השלום" סוגיות ערכיות שההכרעה בהן צריכה ליפול במישור הציבורי - ולא על-ידי קבוצה של משפטנים. לא עוד בחינת העקרונות המקובלים על חוב הציבור היהודי, אלא יישום פרמטרים שמקובלים על שיכבה מאוד מצומצמת בקרב האוכלוסייה היהודית.

לשיא, או לשפל, תלוי בעמדת המתבונן, הגיע השופט אהרן ברק, בעיצומו של "תהליך השלום" הבייליני, כאשר קבע בעתירה לבית הדין הגבוה לצדק שהגישו הזוג עאדל ואימאן קעדאן שתביעתם להתיישב בישוב היהודי קציר נדחתה, ש"המדינה לא היתה רשאית על-פי דין להקצות מקרקעי המדינה לסוכנות היהודית לצורך הקמת הישוב הקהילתי קציר על בסיס של הפליה בין יהודים לבין מי שאינם יהודים".

החלטה כזאת, וזממות לה, כגון זו שהתערבה ביכולתו של שירות הביטחון הכללי לחקור חשודים באמצעים מסויימים, העביר, בפועל, את "השלטון" לידי מעין-אוליגרכיה משפטית המשכפלת את עצמה, הן באמצעות הוועדה למיסוי שופטים והן על-ידי שליטתה בפרקליטות המדינה, ביועץ המשפטי לממשלה, ובועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת. יכול להיות שחבריה של קבוצה שלטונית זו הם חלמים באורח יוצא דופן, אבל עדיין מדובר בהשתלטות לא חוקית - לא פחות מזה - על מוקדי הכוח במדינה דמוקרטית.

צריך לשים לכך סוף. מדינת ישראל איננה יכולה להתנהל מבית המשפט העליון. שם לא יושבים נציגי הציבור. העקרונות שהם מיישמים אינם משקפים את דעת הרוב היהודי. טעמם האישי של שופטיו צריך להתבטל מפני רצונו של הבורר הישראלי, שמביע את דעתו, ככלל מדינה דמוקרטית, בקלפי.

פרטים:

שם: **חיים משגב** | **עגל הזהב עיתונות בע"מ**

דואר: h-misgav@inter.net.il | אתר: www.Nfc.co.il

- תאריך עידכון: 16/06/2002 16:02:48

לחץ כאן להדפסה